

MAESTRUL NEPERECHE AL ARTEI FOTOGRAFICE CONTEMPORANE

Tudor BRAGA

Deja în 1927, când Societatea Belle-Arte din Basarabia a organizat prima expoziție internațională la Chișinău și, de altfel, prima în Regatul României, se părea că arta fotografică capătă recunoașterea și statut de gen de creativitate plastică instituționalizat în viața culturală alături de pictură, sculptură ș.a. Necazurile economice, culturale, răsturnările politice precum cele din 1940 au convers însă la tulburarea și prăbușirea oricăror reușite în domeniu.

De fapt, ca gen cu rezonanțe publice, fotografia s-a constituit pe lângă publicațiile conduse pe la începutul secolului al XX-lea de Pavel Crușevan, apoi la „Viața Basarabiei” lui Pan Halippa și Petru Ștefănuță, totodată, pe lângă cotidienele timpului.

De la nefastul 1940 până la finele anilor 1950, fotografia s-a aflat în servitutea aghitprop-ului. Doar inerent fondării Studioului „Moldova-film”, se re-conștientizează treptat-treptat că fotografia urmează să-și dobândească statutul de gen creator.

Întâmplarea a făcut ca cineaștii (inclusiv echipele de creație conduse de regizorii Vasile Brescanu, Mihail Calic, Emil Loteanu și Vasile Pascaru) să ajungă cu platouri sub cerul liber la Păhărnicienii lui

Mihai POTÂRNICHE*.

Născut pe data de 4 ianuarie 1951 la Păhărnicieni, Orhei.

Artist fotograf, cu prestații remarcabile în domeniul reclamei, portretului, peisajului, eseului fotografic, școlarizării și managementului.

Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, al Uniunii Artiștilor Fotografi din Moldova, al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova

Maestru în Artă al Republicii Moldova.

**Foto A. Mardari, 2010*

Mihai Potârniche. Evident că ei au ajuns nu numai în localitatea menționată. Și nu doar Mihai Potârniche s-a aflat printre chibiți. În orice caz, anume lui i-a fost scris ca întâlnirea incidentală cu cineaștii să-i schimbe personalitatea.

Mihai Potârniche. Autoportret cu interpreta Valentina Cojocaru și Vasile Iovu, Trebujeni, Orhei, 1985

La ziua lui de naștere sora îi face cadou un aparat de fotografiat *Smena* și el începe să studieze independent tehnicile legate de foto. Demarează ca fotograf mai întâi în cadrul familiei, a școlii, a satului, continuă să fotografieze în timpul studiilor la Școala de Viticultură și Vinificație, ajungând, în sfârșit, ca în martie 1966 imaginile sale să fie inserate în ziarul raional Orhei și în paralel – în ziarul „Viticultorul” ce se publica la colegiu. Studiul său fotografic de debut, *Asistenta mamei*, denotă din capul locului un ochi de artist liber, neîncorsetat de șabloane. Din 1970, activează ca fotoreporter, succesiv, la o serie de publicații periodice naționale (săptămânalul *Cultura*, ziarul *Moldova Socialistă*, revista *Femeia Moldovei*, revista *Moldova* ș.a.).

Abil, harnic, sânguincios și de o tenacitate rară, Mihai Potârniche este angajat fotograf la TASS (Agenția Telegrafică a Uniunii Sovietice). Am văzut caietul de sarcini și imaginile sale „de contact”, la acestea adăugându-se telegramele expediate de TASS administrației ATEM (Agenția Telegrafică a Moldovei), cu aprecieri superlative. În consecință, albumul „Acasă. Amintiri” (1991) se constituie într-o sinteză spectaculoasă a colaborării lui cu TASS.

În 1997 Mihai Potârniche este numit șef al Departamentului Fotomoldpres al Agenției

Mihai Potârniche. Izvoare, Fălești, 2000

Mihai Potârniche. Orhei, 2000

Informaționale de Stat Moldpres. Fondează, dotează și pune în funcțiune *Salonul Eurofotoart*, care în scurt timp a devenit un centru național al fotografiei de presă și artistice. Aici activează cea mai tenace echipă de fotografi, care a pus baza unei valoroase arhive foto în cadrul Agenției Moldpres.

Albumele sale de fotografii – „Acasă. Amintiri...” (1991), „Acasă. Portretele pământului” (2006), „Acasă. Ardere. Frământ. Renaștere” (2006), „Acasă. Revenire” (2011) se anunță a fi cu valoare de patrimoniu. Este director de imagine și autor de fotografii la circa 40 de albume și cărți, inclusiv la albumul de proporții „Parlamentul independenței”, editat la 20 de ani de la începutul lucrărilor primului Parlament ales în mod democratic (2010).

Are în palmares 33 expoziții personale la Chișinău, Paris, Strasbourg, Die, Varșovia, Kiev, București, Iași, Oradea, Vaslui, Bârlad, Bacău, Negrești Oaș, Nyiregyhaza, Odesa, inclusiv trei expoziții excepționale în istoria culturii noastre vernisate în 2001, 2006 și 2011 la Centrul Expozițional „C. Brâncuși” al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, o expoziție vernisată în beciul unui mare producător de vinuri din orașul francez Die (anul 1996), două expoziții la Palatul Consiliului Europei de la Strasbourg (în 1995 și 2001). La vernisajul din 2001, a ținut cu tot dinadinsul să vorbească Președintele Adunării

Mihai Potârniche. Ceadâr-Lunga, 1986

Parlamentare a Consiliului Europei, lordul Russell-Johnston, un mare cunoscător al artei fotografice moderne: *Sunt profund impresionat de conținutul acestei expoziții intitulată „La noi”. Ea m-a ajutat să văd, să înțeleg și să simt Moldova în câteva clipe. Este un har deosebit pe care poate să-l aibă doar un adevărat maestru. Or, foarte mulți insistă în arta fotografică, dar fiți de acord cu mine – foarte puțini sau poate chiar unici sunt acei care prind clipa și te fac să pătrunzi în profunzimea ei.*

Mulțumim maestrului Mihai Potârniche...

Notificările privitor la creația lui sunt, din punctul de vedere al unor literați ca S.Vangheli, **nuvele=imagini**: *Cum simți încă de departe respirația mării, o forță ce te domină, tot așa în nuvelele maestrului palpita suflarea dramatică a neamului*; E.Lungu **poeme**: *Aparatul de fotografiat al lui Mihai Potârniche a învățat să „gândească” poezie*; N. Dabija **un gen nou**: *fotografiile pe pânză reprezintă un gen nou în arta noastră, Mihai*

Mihai Potârniche. Recea, Râșcani, 2004

Potârniche fiind primul lui protagonist, elev și profesor în același timp dar și a unor jurnaliști care au învederat curiozitate ca Angela Brașoveanu și Ion Cernei și cărora Mihai Potârniche le-a oferit informații valoroase despre viața și activitatea sa.

Totuși, fotografia ca modalitate de creație și valoarea lui Mihai Potârniche rămân în afara unei abordări docte: acum, aici, la noi.

Nouă ne este valoroasă contribuția lui Mihai Potârniche, fiindcă din hățișurile aghitprop-ului el a ieșit teafăr. Ceea ce nu s-a reușit în 1927 iată, în sfârșit, grație eforturilor sale, ajunge a se împlini în 2011: cu circa 80 ani mai târziu decât a fost posibil, fotografia a intrat în colecțiile publice ale muzeelor, nu doar cu identitate de document ci ca entitate cu valoare artistică distinctă.

Din păcate, ceea ce ne place, nu avem posibilitatea a-i da o expresie pe potrivă – ne trebuie timp și context pentru a așterne în text ceea ce merită dea dreptul excepționalul maestrul Mihai Potârniche.

Mihai Potârniche. Acad. Mihai Grecu, 1984

Mihai Potârniche. Iara, Cluj, 1999